

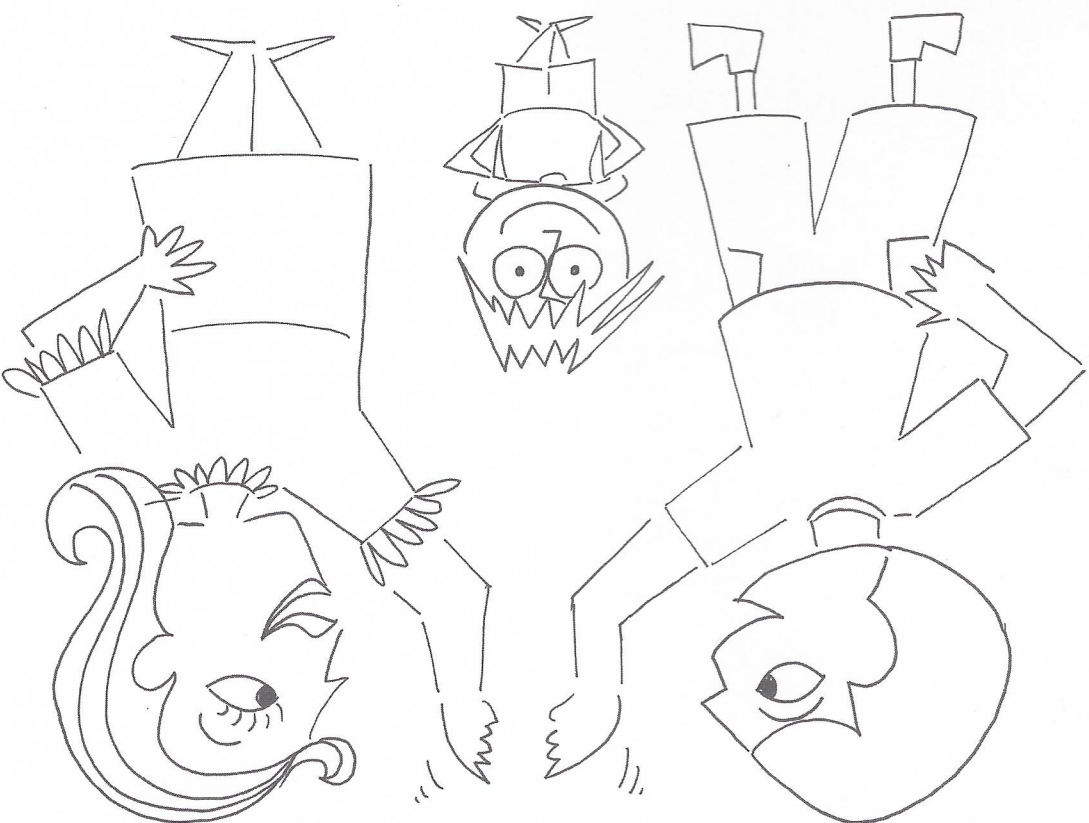
Instapje+ stimuleert de ontwikkeling van maatschappelijk kwetsbare kleuters Een verkennend onderzoek in twee scholen

Katrien Bergs, Hilde Colpin, Lucia De Haene

Katrien Bergs is afgestudeerd als schoolpsycholoog in juni 2016. Ze heeft sinds september 2016 werkervaring als psychopedagogisch consulent bij Vrij CLB De Wissel Antwerpen en Vrij CLB AMI2 Mortsel. Momenteel is ze werkzaam bij Vrij CLB De Wissel Antwerpen in Deurne.

Hilde Colpin is gewoon hoogleraar schoolpsychologie aan de KU Leuven. Haar onderzoek en onderwijs focust op het versterken van competenties en de preventie van problemen bij kinderen en jongeren door het bevorderen van interacties in school en gezin.

Lucia De Haene is docente aan de onderzoeksgroep Educatie, Cultuur en Samenleving van de KU Leuven. Ze doet onderzoek naar de psychosociale gevolgen van gedwongen migratie en traumatisering in gezinsreleases bij vluchtelingen. Daarnaast coördineert ze het hulpaanbod in transculturele traumazorg aan vluchtelingen aan het facultaire praktijkcentrum PraxisP.

In 't kort

- Instapje+ is een ontwikkelingsstimuleringsprogramma voor kwetsbare ouders met kinderen tussen 2,5 en 6 jaar oud. De deelnemende ouders komen een keer per maand naar de school van hun kind voor een groepsbijeenkomst. Daar krijgen ze opdrachten mee naar huis, die ze thuis met hun kind uitvoeren. De opdrachten passen bij het thema waar het kind op school mee bezig is.
- In het kader van haar masterproef onderzocht Katrien Bergs in een verkennend onderzoek het effect van Instapje+ in twee pilotescholen. Daaruit blijkt dat de deelnemende ouders de opdrachten die in de sessies van Instapje+ worden aangeboden, thuis uitvoeren. Bovendien merken ze na een jaar effecten bij zichzelf, hun kind en in de relatie met hun kind.

Via een knutselopdracht leren ouders hoe ze het eerste boekentasje kunnen invullen van hun instapkleuters. Ze leren ook hoe ze een memoryspel kunnen maken om de boerderijdieren aan hun kind aan te leren en er met hen over te praten. Het zijn maar twee van de vele opdrachten die aan bod komen tijdens de ouderbijeenkomsten van het ontwikkelingsstimuleringsprogramma Instapje+. Maak kennis met Instapje+ en ontdek welk effect het heeft.

Instapje+: wat is het?

Kinderen uit een gezin met een lage sociaaleconomische status scoren op vlak van schoolprestaties gemiddeld veel lager dan hun leeftijdsgenoten (1), waardoor hun kansen op een gunstige schoolloopbaan lager zijn (2). Een mogelijke oorzaak hiervan is dat maatschappelijk kwetsbare ouders minder in staat zijn om een stimulerende pedagogische omgeving aan te bieden (3). Instapje+ is een educatief programma dat aangeboden wordt door Kind en Taal vzw (zie kader) om deze sociale selectie tegen te gaan.

Doel

Instapje+ maakt deel uit van het programma Pedagogische Taaltrainers. Pedagogische Taaltrainers heeft als hoofddoel om de onderwijskansen van kinderen in maatschappelijk kwetsbare situaties te verbeteren. Om dit te bereiken, werkt men met maatschappelijk kwetsbare ouders en hun kinderen in de vroegschoolse leeftijd (tweeënhalf tot zes jaar) rond ontwikkelingsdomeinen als cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling. De focus ligt echter voornamelijk op het bevorderen van de taal- en denkontwikkeling. Men streeft naar het vergroten van de woordenschat, door zowel op school als thuis zeer gericht te werken aan een taalkrijke omgeving, woordenschat,

Geschiedenis

Taalgebruik, interactie en kennis over de wereld. Daarnaast is er via Pedagogische Taaltrainers ook aandacht voor de ruimere gezinsopvoeding en gezinscontext. Hiervoor werkt men samen met de lokale Huizen van het Kind (6).

Instapje+ is een herwerking van het programma VVE Thuis dat in Nederland werd ontworpen door Hilde Kathoff.

Activiteiten binnen Instapje+

Instapje+ is een herwerking van het programma VVE Thuis dat in Nederland werd ontworpen door Kathoff (8). De theoretische onderbouwing en aanpak zijn ook in lijn met die van het voor- schoolse programma Instapje. Instapje wordt in de stad Genk al meerdere jaren aangeboden en er zijn aanwijzingen dat dit programma effectief is (9).

Tijdens de ouderbijeenkomsten licht een medewerker of vrijwilliger van Kind en Taal vzw een themaboekje, dat beschikbaar is in verschillende talen, toe aan de ouders. In het themaboekje staan een aantal opdrachten waarvan het thema parallel loopt met datgene dat op dat moment in de kleuterklas aan bod komt. Bijvoorbeeld, bij het thema 'Welkom!' wordt aan de hand van een knutselopdracht getoond aan de ouders hoe ze het eerste boekentasje moeten invullen van hun instapkleuters. Bij het thema 'Lente' leren de ouders hoe ze een memoryspel kunnen maken om de boerderijdieren aan hun kind aan te leren en er met hen over te praten. Er wordt bij een van de opdrachten ook voorge- steld om eens een lentewandeling te maken en te praten over de bloemen die in bloei staan, de kleuren die de bloemen hebben enz.

Ook de leerkracht van de kleuters van de oudergroep is aanwezig bij de sessies. Op die manier probeert men de ouders

meer te betrekken bij het onderwijs van hun kind en een partnerschap tussen ouders en school te bevorderen. Ouders kunnen de onderwijskansen van hun kinderen namelijk vergroten wanneer ze meer betrokken zijn bij de school van hun kind en participeren aan het onderwijs (10, 11). De kloof tussen ouders en de school mag niet te groot zijn, want dan voelt het kind zich op beide plaatsen niet thuis en kunnen er nadelige gevolgen optreden voor de ontwikkelingskansen van het kind (12).

De opdrachten in de boekjes variëren en bevatten onder meer voorlees- en knutselopdrachten, en dit volgens de vijf vuistregels van Instapje+ (zie kader). Deze regels zijn geïnspireerd op de gehechtheidstheorie van Bowlby (13). Ze trachten een open houding te creëren bij de ouders en hen er van bewust te maken om sensitief (14) te reageren op de signalen van hun kind. Dit zorgt voor vertrouwen en is van belang voor het creëren van een veilige gehechtheid.

Instapje+ werkt met vijf heldere vuistregels:

1. Kijk en luister naar je kind.
2. Volg je kind.
3. Praat met je kind.
4. Moedig je kind aan.
5. Bied je kind structuur.

Na de ouderbijeenkomst wordt er verwacht dat de ouders thuis zelf aan de slag gaan met de themaboekjes. Ze dienen de acht opdrachten samen met hun kind te maken of dit op zijn minst te proberen. Dit komt neer op zo'n twee opdrachten per week, een praktisch haalbaar scenario. Indien de ouders dit wensen, kunnen ze hulp en ondersteuning vragen aan de medewerkers onder de vorm van een huisbezoek.

Verkenkend onderzoek naar Instapje+ over transfer en effecten

In het kader van een masterproef gebouwd eerst een systematische beschrijving en verdere theoretische onderbouwing van Instapje+, in samenwerking met kind en Taal vzw. Een heldere beschrijving en onderbouwing vormen immers belangrijke eerste stappen in de ontwikkeling van effectieve interventies (15). De beschrijving verwijst naar de doelen, doelgroep en aanpak (inhoud en werkvormen) van de interventie. De onderbouwing betreft het theoretisch kader, of anders gezegd de logica achter de interventie: waarom hanteren we die aanpak om dat doel bij die doelgroep te bereiken? Voor een uitgebreide beschrijving en onderbouwing van Instapje+, verwijzen we naar de volledige masterproef (16).

In een volgende stap gingen we kijken hoe de interventie aanslaat in de praktijk en of ze ook effectief tot de gewenste effecten leidt. Instapje+ werd in april 2014 voor het eerst in zijn geheel toegepast, bij een beperkt aantal deelnemers uit een doelgroep waarover relatief weinig onderzoek beschikbaar is. Daarom was het wenselijk een verkennende studie uit te voeren. Die gebeurde ook via de masterproef.

Kind en Taal vzw wenste meer zicht te krijgen op de transfer van de behandelde informatie in de ouderbijeenkomsten naar de thuissituatie van de deelnemende ouders en hun kinderen. Hiervoor werden er twee deelvragen onderscheiden:

- 1) Hoe verliepen de sessies en wat zijn bevorderende en belemmerende factoren voor de transfer?
- 2) Hoe ervaren de ouders de transfer?

Ten derde gingen we na of de ouders na het volgen van een half jaar tot een jaar Instapje+, al mogelijke effecten zien bij hun kind, bij zichzelf of in hun relatie met hun kind.

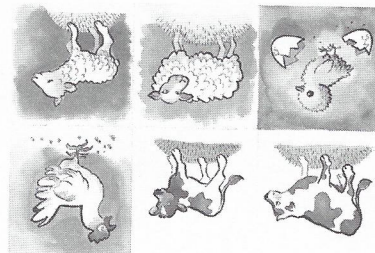
Hoe verliep het onderzoek naar de effecten van Instapje+?

Het onderzoek vond plaats op de twee scholen waarin Instapje+ voor een eerste keer aan vier oudergroepen werd gegeven. Op elke school was er een groep ouders voor driejarige en een groep voor vierjarige kleuters.

Beeldmateriaal

Een greep uit het themaboekje 'Lente'.

Bron: Kind en Taal vzw

Met het memoryspel, dat de ouders samen met hun kind kunnen spelen, leert het kind om informatie te onthouden en zich te concentreren. De ouders krijgen de tip om veel met hun kind te praten tijdens het spel. Ze kunnen in het boekje voorbeelden vinden van vragen en woorden die ze kunnen gebruiken.

Bron: Kind en Taal vzw

In elk themaboekje zit een praatplaat over het thema. De bedoeling is dat de ouders met hun kind communiceren over de tekening. Ze kunnen het kind vragen stellen, zelf dingen vertellen of een verhaal rond de tekening verzinnen. De ouders zijn hier vrij in en kunnen zich aanpassen aan wat het kind leuk vindt.

Bron: Kind en Taal vzw

Bij deze opdracht wordt aan de ouders gevraagd om met hun kind een wandeling te maken en samen met hen te ontdekken wat er bij de lente hoort en welke woorden hiervoor inspiratie vinden in het themaboekje.

Er werd gekozen voor een kwalitatief onderzoek onder de vorm van een procesevaluatie.

Procesevaluatie is vrijwel altijd kwalitatief onderzoek en is die vorm van evaluatie-onderzoek waarbij de invoering van de interventie – meestal in een kleinschalige context, bij een of enkele casussen – op de voet wordt gevolgd ... en waarbij de aandacht van de onderzoeker vooral uitgaat naar de sociale processen die hierbij een rol spelen (17).

Hiervoor werden enkele gevalstudies uitgevoerd via interviews en observaties van ouders. De casussen werden gekozen uit de verschillende scholen en oudergroepen. Op die manier konden we rekening houden met de eventuele rol van specifieke contextuele elementen, zoals de schoolpopulatie of de samenstelling van de oudergroepen.

We brachten de verschillende oudergroepen eerst op de hoogte van het onderzoek. We vroegen via actieve en schriftelijke toestemming via een informed consent of hun deelname aan de oudergroepen op school geobserveerd mocht worden. De informatie over de toestemming was er zowel in een Nederlandstalige als in een Turksstalige versie, vertaald door de medewersters van Kind en Taal.

Aan de hand van een observatieleidend brachten we het verloop van de ouder-sessies en de uitspraken en deelname van

de ouders die toestemming gaven vervolgens schriftelijk in kaart. Er zijn twee grote thema's bij de leidraad. Er zijn de algemene topics zoals de beschrijving van de doelgroep, de ruimte waarin de sessies doorgaan, de aanwezigheid van eventuele objecten e.d. Ten tweede wordt er gelet op specifieke topics zoals het specifieke verloop van de sessies, wat er goed en minder goed verloopt, de interactie tussen de aanwezigen, zowel op een verbale als een non-verbale manier. Er werden in totaal acht observaties uitgevoerd over de vier deelnemende oudergroepen.

kind

We kunnen besluiten dat sommige ouders al na één jaar Instapje+, effecten waarmaken bij hun kind, bij zichzelf en in hun relatie met hun

ervaring rond Instapje+, ervaring met de thuisopdrachten en ervaring met de kleuterleerkracht. Het was van belang om bij elke respondent deze onderwerpen aan te halen om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. De interviews werden opgenomen met een audiorecorder en werden vervolgens letterlijk uitgeschreven.

De inhoud van de interviews en observaties werd in een volgende fase geanalyseerd met behulp van QSR NVivo, een softwarepakket voor kwalitatieve data-analyse (18). Op die manier worden de tekst- en observatiefragmenten in steeds kleinere delen gestructureerd onder verschillende thema's. Deze thema's droegen elk op hun beurt bij aan de antwoorden op de onderzoeksvragen. Vervolgens zijn wij overgegaan tot bestudering, interpretatie en rapportering van de resultaten van deze gestructureerde tekstfragmenten.

Instapje+: is er transfer van school naar thuis?

moeders haalden hierbij ervaringen en verhalen aan over hoe ze samen met hun kind de opdracht hadden ervaren en gaven aan dat er bij deze opdrachten rekening werd gehouden met de voorkeuren en het niveau van het kind. Wanneer een opdracht te moeilijk was, werd deze aangepast. Wanneer het kind geen zin had in een activiteit, werd deze niet uitgevoerd.

De meeste moeders gaven aan dat ze er zich ook meer bewust van waren dat ze meer moesten communiceren met hun kind om de taal te stimuleren. Er werden vragen gesteld aan het kind, boekjes voorgelezen, dingen verteld over de omgeving van het kind enz. De moeders haalden ook geregeld voorbeelden aan waaruit bleek dat ze de kennis en regels van Instapje+ meenamen in hun opvoeding. Zo werden er afspraken gemaakt met het kind om meer structuur te bieden, werd er meer gesproken met het kind, werd het kind meer betrokken bij huishoudelijke taken enz.

Reacties van ouders op Instapje+: voorbeelden van interviewfragmenten

Voorbeeld Thema's	Voorbeeld Citaten
Transfer van Instapje+	Ja, het had gesneeuwd en toen hadden we vormpjes gemaakt van de sneeuw op een bakplaat en dan ging hij altijd kijken of sommige vormpjes waren gesmolten (...) Als ik zeg we gaan 'huishwerk' maken dan vindt hij dat altijd leuk (...) Hij zegt nooit: 'Mama dat doe ik niet graag, eerder 'Mama we gaan eraan beginnen. (...) Nu een huisje maken met karton.'
Contact met de begeleidsters	Ik vind de begeleidster echt wel superleuk. Ja. Ze is heel vrolijk en die geeft je echt het gevoel van dat ze wil horen wat jouw kindje heeft gedaan. Ja, en soms wil je ook, nou ja daar een beetje over opschrijven en van 'Oh, mijn kindje heeft dit gedaan en dat gedaan' en dan luistert ze ook echt (...) Ja, nee, ik vind haar echt een hele leuke begeleidster.
Contact met de ouders	Jawel goed. Dat's fijn. (lacht) Dat we allemaal samen zijn en dan kunnen we samen bespreken zo, over onze kindjes. En dan kunnen we weten wat ene goed kan, en wat die andere niet goed kan. En dan kunnen we kijken wat we kunnen bijdoen voor ons kind zo.
Contact met de leerkracht	Ik vind dat wel fijn. Dat toch de juffrouw van de klas erbij is, ja. Vind ik wel belangrijk want dan vertelt ze ook zo'n klein beetje van: 'Ja, dat hebben wij ook gedaan of dat hebben wij nog niet gedaan.' En dan weet ik van: oh ja dat kan ik dan ook gaan doen met hem over praten en kijken of hij het herkent en als hij het nog niet gedaan heeft, dan kan ik hem daar alvast op voorbereiden.
Gepercipieerde effecten	Interviewer: Merkt u een verschil in de relatie met uw kind nu en vroeger? Moeder: Ja hij praat wel meer want in het begin was hij wel een beetje gesloten over alles wat die deed en dan door die activiteiten praat hij wel wat meer over wat hij doet van: 'We hebben ook een huisje gemaakt en we hebben dit ook gedaan.'

Analyse Interviews

- Motivatie van de ouders om deel te nemen
- Interactie tussen de ouders tijdens de sessies
- Uitvoering door de medewerkers van Kind en Taal vzw
- De themaboekjes
- Aanwezigheid van de leerkracht

Bevorderende factoren voor transfer

- Taalbarrières
- Samenstelling van de oudergroepen. Ouders leken vooral te interageren met moeders van hun eigen etnische groep.
- Afwezigheid van de vaders
- Sommige opdrachten waren niet leeftijdsadequaat

Belemmerende factoren voor transfer

Uit de observaties en gesprekken vonden we verschillende belemmerende en bevorderende factoren voor de transfer van school naar thuis:

Sommige ouders nemen al na één jaar instapje+ effecten waar bij hun kind. Bij zichzelf en in hun relatie met hun kind. Bij het kind ervoeren ze effecten op vlak van zowel de taal- als de sociaal-emotionele ontwikkeling. Enkele moeders gaven aan dat hun kind opener is geworden, meer sociaal contact zoekt met andere kinderen en meer durft te zeggen thuis en in de klas. Enkele moeders gaven aan dat ze ook relatiegerichtte effecten waarnamen. Ze voelden zich bijvoorbeeld meer betrokken bij hun kind of gaven aan meer kennis te hebben over hoe ze op een correcte manier contact

een effect?

Instapje+: ervaren de ouders

De opdrachten in de boekjes variëren van voorlees- tot knutselopdrachten en dit volgens de vijf uitstages van instapje+: kijk je naar je kind, volg je kind, praat met je kind, moedig je kind aan en bied je kind structuur.

We merken op dat het niet zeker is of de vermeldde effecten volledig te wijten zijn aan instapje+ of ook een verdienste zijn van andere factoren, zoals het onderwijs aan het kind. Er is verder onderzoek nodig om dit duidelijk te krijgen. Zo zou er bijvoorbeeld over het groot aantal scholen heen waarin instapje+ momenteel wordt uitgevoerd, een onderzoek kunnen gebeuren met meer aandacht voor de leerkracht- en klasfactoren. Hoe biedt de kleuterleerkracht taal aan? Hoe voert de leerkracht de opdrachten van instapje+ in haar klas uit? Hoe houdt de kleuterleerkracht rekening met maat-

het huis.

moeten maken met hun kind. De moeders linken zelf deze vooruitgang aan instapje+. Uit de citaten van de interviews konden ook enkele effecten op het niveau van de moeder gehaald worden. De moeders gaven aan dat ze door instapje+ meer bewust waren geworden van een aantal opvoedingskwades. Zo werd er het citaat gegeven van een moeder die er zich meer bewust van was dat ze haar huis kindvriendelijker moest maken en haar kind meer ruimte moest geven om spelenderwijs op ontdekking te gaan in

Uit ons onderzoek blijkt dat de ouders de aanwezigheid van de kleuterleerkracht een meerwaarde vonden van het programma. Het geeft hen de kans om meer informatie te krijgen over het functioneren van hun kind in de klas. Bovendien is het ook een gelegenheid om op een informele, interactieve en speelse manier kennis te maken met hoe een leerkracht kinderen stimuleert en zaken aanleert. Het is belangrijk dat leerkrachten er zich bewust van zijn dat het voor veel ouders geen vanzelfsprekendheid is om hun kinderen thuis spelenderwijs kennis aan te bieden. Instapje+ kan daarbij echt helpen.

Meer informeel contact met de kleuterjuf

Wat betekenen deze resultaten voor de praktijk?

schappelijk kwetsbare kleuters in haar klasaanbod? Hoe is de ouder-leerkrachtrelatie op elk van de scholen? Er is ook nog geen zicht op eventuele langetermijneffecten, zoals een vlottere overstap naar het 1^e leerjaar voor de kleuters die hebben deelgenomen aan instapje+. Dit zou ook een interessante denkspoor kunnen zijn voor vervolgonderzoek.

Overzicht van de vier oudergroepen die deelnamen aan het onderzoek

School X	Kleutergroep 1 (driejarige kleuters)	Observatie van twee sessies	Interview moeder 3
School Y	Kleutergroep 1 (driejarige kleuters)	Observatie van twee sessies	Interview moeder 2
	Kleutergroep 2 (vierjarige kleuters)	Observatie van twee sessies	Interview moeder 4
	Kleutergroep 2 (vierjarige kleuters)	Observatie van twee sessies	Interview moeder 1

Foto: Freepik

Contact met andere ouders is belangrijk

Ouders blijken het fijn te vinden om in interactie te treden met andere ouders en informatie uit te wisselen over de opvoeding van hun kinderen. Dit is voor ouders die zich in een maatschappelijk kwetsbare situatie bevinden niet altijd even evident. Deze interactie verkleint het risico op sociale isolatie bij kansarme ouders. Het stelt hen in staat om een beter pedagogisch stimulerend klimaat aan te bieden aan hun kind.

Verklein de kloof tussen school en thuis

Het contact met andere ouders en met de leerkracht verkleint de kloof tussen het thuismilieu en de school, waardoor beide partijen beter kunnen samenwerken. Dit

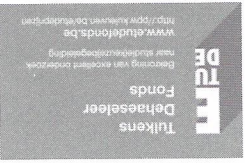
gedachtegoed neemt op sommige scholen al vorm aan door bijvoorbeeld oudercafés, een ouderlokaal of praatroepen, maar is desondanks op veel scholen nog niet aanwezig.

Scholen kunnen samen met het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) of de pedagogische begeleidingsdienst (PBD) deze bevindingen mee opnemen in hun denk- en werkwijze om zo de ontwikkeling van al hun leerlingen (in de kleuterschool) optimaal te bevorderen.

Met deze masterproef zet Instapje+ een stap voorwaarts in zijn ontwikkelingsproces, waardoor het kwaliteitsvolle uitgevoerd kan worden in de toekomst. De resultaten van dit onderzoek tonen

dat Instapje+ op de goede weg is om zijn doelstellingen te realiseren. Het is dan ook belangrijk om het programma en de resultaten van het onderzoek bekend te maken bij scholen en hun ondersteuners.

Katrin Bergs kreeg in 2017 voor dit onderzoek de ETTUDE-prijs van het Tulkens-Dehaeseleer Fonds. Een samenvatting van het onderzoek verscheen ook in Psychologos.

Referenties

- (1) Riksen-Walraven, J. (1994). *Instapje. Ontwikkeling en evaluatie van een thuisstimuleringsprogramma voor Surinaamse opvoeders met een kind van een jaar*. Nijmegen: Rijswijk/Nijmegen: Ministerie van WVC/Katholieke Universiteit Nijmegen.
- (2) Demeyer, I. (2008). *Geelijke kansen in het onderwijs: stand van zaken PISA-onderzoek*. Gent: UGent, Vakgroep Onderwijskunde.
- (3) Leseman, P. (1993). Parent-child interactions as a system of informal education. In T. B. F. Laevers, *Proceedings of the first European conference on the Quality of Early Childhood Education*. Leuven.
- (4) *Strategisch Actie-Programma Limburg*, (2013-2019). Opgeroepen op 2015, van Flanders' Care: Innoveren en Ondernemen in zorg. www.flanderscare.be/sites/default/files/uploads/SALK%20uitvoeringsplan%20regdef.pdf
- (5) Kind en Taal vzw (2017). *Home*. Kind en Taal vzw: <http://www.kindentaal.be/>, Geraadpleegd op 4 juli, 2017.
- (6) Concepttekst (2013). Genk, Limburg: Kind en Taal vzw. s.d.
- (7) *Jaarverslag* (2016). Opgeroepen op december 2017, van Kind en Taal vzw: https://issuu.com/oliviervananneyken3/docs/jaarverslag2016kindentaal_6155772c3f1a3
- (8) Kalthoff, H. (2014). *Beschrijving 'WIE Thuis'*. Nederlands Jeugdinstituut: www.nji.nl/jeuuginterventies, geraadpleegd op 3 augustus, 2016.
- (9) De Haene, L. & Copin, H. (2010). *Bevorderen van de onderwijskansen van kinderen uit maatschappelijk kwetsbare milieus. Onderzoek naar het effect van het programma Instapje in Genk Noord*. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven.
- (10) Copin, H. (2011). *Bevorderen van schoolse betrokkenheid van ouders*. In V. Onderwijsraad, *Gezin en school. De kloof voorbij, de grens gezet?* (pp. 147-161). Leuven/Den Haag: Acco.
- (11) Gallindo, C., & Sheldan, S. (2011). School and home connections and children's kindergarten achievement gains: The mediating role of family involvement. *Early Childhood Research Quarterly*, 27, 90-103.
- (12) Verhoeven, J., Devos, G., Stassen, K., & Warmoes, V. (2003). *Ouders over scholen*. Antwerpen: Garant.
- (13) Bowlby, J. (1969 – 1984). *Attachment and Loss. Volume 1: Attachment*. Revised Edition. London: Penguin Books.
- (14) Ainsworth, M., Blehar, M., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the Strange Situation*. Durham: Duke University Press.
- (15) Van Yperen, T.A. & Veerman, J.W. (2008, red.). *Zicht op effectiviteit. Handboek voor praktijkgestuurd effectonderzoek in de jeugdzorg*. Delft: Eburon.
- (16) Bergs, K. (2016). *Ontwikkelingsstimulering van maatschappelijk kwetsbare kleuters door de interventie Instapje+. Een verkennend onderzoek in twee pilot-schoolen* (niet gepubliceerde masterproef o.l.v. H. Copin & L. De Haene) K.U.Leuven: Schoolpsychologie en ontwikkelingspsychologie van kind en Adolescenten (niet gepubliceerde masterproef o.l.v. H. Copin & L. De Haene) K.U.Leuven: Schoolpsychologie en ontwikkelingspsychologie van kind en Adolescenten.
- (17) Swanborn, P. (2002). *Evaluëren. Het ontwerpen, begeleiden en evalueren van interventies: een methodische basis voor evaluatie-onderzoek*. Amsterdam: Boom.
- (18) Mortelmans, D. (2011). *Kwalitatieve analyse met Nvivo*. Leuven: Acco.

Kind en Taal vzw

Instapje+ is een onderdeel van het project Pedagogische Taaltrainers van Kind en Taal vzw. Kind en Taal vzw werd opgericht in het kader van het 'Strategisch actieplan voor Limburg in kwadraat' (SALK). SALK werd ontworpen naar aanleiding van de sluiting van de vestiging van autoconstruëtor Ford in Genk om de economische schade op te vangen en te beperken. Daarnaast wordt er met dit plan ook gewerkt rond verschillende topics zoals het terugdringen van kindermisdaad in Limburg (4). Kind en Taal vzw werd opgericht om hierop in te spelen.

Kind en Taal vzw is een organisatie waarin professionals en vrijwilligers trachten om de onderwijskansen van kinderen te verbeteren aan de hand van een uitgebreid educatief aanbod. Er wordt met de ouders en hun kinderen van een tot zes jaar gewerkt aan verschillende domeinen zoals de interactie tussen ouder en kind en het stimuleren van de ontwikkeling van de kinderen (5).

<http://www.kindentaal.be/>

